

Ställföreträdares representation av 12- till 14-åriga klienter vid
tvångsomhändertaganden

- *En undersökning av implementeringen av LVU:s bestämmelser om barnets bästa, barnets rätt att få sin inställning klargjord och barnets rätt att få sin vilja beaktad*

Abstract

Denna uppsats undersöker hur ställföreträdare för barn i LVU-mål hanterar gränsdragningen mellan barnets "subjektiva" vilja och dess "objektiva" intresse när de avgör vad som är bäst för barnet.

Uppsatsen genomfördes i syfte att ta reda på i vilken utsträckning ställföreträdare för barn under 15 år tillämpade LVU:s bestämmelser i 36 och 1 § LVU i enlighet med lagstiftarens intentioner. För detta ändamål undersökte jag ställföreträdarnas benägenhet att framföra sina klienters önskemål till domstolen, graden av oenighet mellan ställföreträdare och klienter beträffande yrkandet samt variationer i hanterandet av klienter i olika åldrar.

Uppsatsen lämnar två huvudsakliga bidrag till implementeringsforskningen. För det första riktar den uppmärksamheten mot professionella yrkesutövare inom privat sektor, vilka traditionellt sett inte har betraktats som relevanta aktörer av top-down och bottom-up-skolorna. För det andra saknas tvärvetenskaplig implementeringsforskning som utforskar juridiska frågeställningar med hjälp av en kombination av statsvetenskapliga och rättsdogmatiska metoder.

Resultatet av den genomförda studien påvisade en lyckad implementering beträffande barns rätt att få sin inställning klagjord, med undantag för mål rörande 12-åringar. Studien visade därutöver att tyngdpunkten vid bedömningen av barnets bästa ligger på barnets *intresse*, på bekostnad av barnets *vilja*. Slutligen identifierades ett implementeringsproblem i att ställföreträdare, i motsats till vad lagen föreskriver, inte lät sina klienters önskemål få större genomslag i takt med deras ökande ålder och mognad.

Innehåll

1. Inledning och historisk tillbakablick.....	5
1.1. Disposition	6
1.2. Uppsatsens historiska och rättsliga kontext	8
2. Tidigare forskning.....	12
2.1. Rättsvetenskaplig forskning.....	12
2.2. Implementeringsforskning	14
3. Problemformulering.....	18
4. Metod	20
4.1. Avgränsning i tid.....	21
4.2. Åldersavgränsning	21
4.3. Geografisk avgränsning	22
4.4. Typer av domar	22
5. Resultat	23
5.1. 12-åringarna	23
Mål 2937-07 (not 1 bilaga 1)	23
Mål 730-08 (not 2 bilaga 1)	23
Mål 2490-08 (not 3 bilaga 1)	24
5.2. 13-åringarna	26
Mål 7109-07 (not 1 i bilaga 2)	27
Mål 4258-07 (not 2 i bilaga 2)	27
5.3. 14-åringarna	30
Mål 6154-09 (not 1 i bilaga 3)	30
Mål 7566-08 (not 2 i bilaga 3)	31
6. Slutsatser	35
6.1. I vilken mån blir barnets inställning klargjord i mål enligt LVU rörande barn i åldern 12-14 år?	35
6.2. Vad väger tyngst i LVU-mål rörande barn i åldern 12-14 år: barnets vilja eller intresse?.....	37
6.3. I vilken mån slår ålders- och mognadsrekvisiten igenom?	38
7. Implikationer för framtida forskning	40
Källor och litteratur.....	42
Litteratur	42
Offentligt tryck.....	45
Bilaga 1. Redovisning mål för mål av resultaten beträffande 12-åringarna	46
Bilaga 2. Redovisning mål för mål av resultaten beträffande 13-åringarna	48
Bilaga 3. Redovisning mål för mål av resultaten beträffande 14-åringarna	51

Tabellförteckning

Tabell 1: Sammanställning av resultat från LVU-mål från förvaltningsrätten i Göteborg avgjorda under perioden 2007-2011 beträffande barn som var 12 år vid tidpunkten för avgörandet.....25

Tabell 2: Sammanställning av resultat från LVU-mål från förvaltningsrätten i Göteborg avgjorda under perioden 2007-2011 beträffande barn som var 13 år vid tidpunkten för avgörandet.....29

Tabell 3: Sammanställning av resultat från LVU-mål från förvaltningsrätten i Göteborg avgjorda under perioden 2007-2011 beträffande barn som var 14 år vid tidpunkten för avgörandet.....32

Tabell 4: Sammanställning av resultat från LVU-mål från förvaltningsrätten i Göteborg avgjorda under perioden 2007-2011 beträffande barn som var 12-14 år vid tidpunkten för avgörandet.....34

1. Inledning och historisk tillbakablick

Denna uppsats tar sikte på förhållandet mellan barn under 15 år och deras ställföreträdare i mål rörande omhändertaganden enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Att myndiga och professionella individer axlar ett stort ansvar för tillvaratagandet av barnets bästa kan sägas ligga i barnärendets natur, eftersom barn på grund av både bristande kommunikationsförmåga och rättskapacitet har begränsade möjligheter att själva tillvarata sina intressen.¹ Detta tillstånd, som förvisso kan betraktas som naturligt och kanske oundvikligt, för med sig att höga krav måste ställas på socialpolitikens utförare. Av denna anledning kommer uppsatsen att fokusera på just de aktörer som med barnets bästa för ögonen har att implementera socialpolitiken.

Ställföreträdarnas roll i LVU-mål har påverkats av de reformer som genomförs under 2000-talet beträffande barnets bästa, barnets rätt att komma till tals och barnets rätt att få sin inställning beaktad – förändringar som bara delvis utvärderats från rättsvetenskapligt håll och vars implementering inte studerats från statsvetenskapligt håll. Uppsatsen tar avstamp i denna forskningslucka genom att utvärdera hur LVU:s relativt nya bestämmelser om barnets bästa, barnets rätt att få sin inställning klargjord och barnets rätt att få sin vilja beaktad implementeras av deras ställföreträdare.

Det särskilda ställföreträdarskapet i LVU-processer för icke-processbehöriga barn tillkom ursprungligen för att förstärka barnets rättsliga status vid tvångsomhändertaganden. Ställföreträdarskapet innebar att det offentliga biträdet gavs möjlighet att vidta rättshandlingar åt sin klient, något som annars var förbehållet vårdnadshavaren för icke-processbehöriga barn. Även om fundamentala processrättsliga problem kommit att lösas med dagens konstruktion av ställföreträdarskapet så har nya problem skapats.

Det implementeringsproblem som står i fokus för denna uppsats gäller ställföreträdarskapet för barn under 15 år – i dessa fall har lagstiftaren anvisat

¹ På detta tema, se exempelvis Mattsson, Titti (2002) *Rättssäkerhet, integritetsskydd och autonomi i samband med beslut om tvångsvård*. Lund: Juristförlaget i Lund. s. 40; King, Michel & Piper, Christine (1995) *How the law thinks about children*, andra upplagan. Adlershot: Ashgate Publications & Co, s. 150.

ställföreträdaren att väga barnets uttryckliga vilja mot vad ställföreträdaren anser ligger i barnets egentliga intresse.² Lagstiftarens anvisning om att ställföreträdaren ska väga barnets subjektiva vilja mot dess objektiva intresse gör att ställföreträdarens uppgift i LVU-processer, till skillnad från vad som annars gäller för offentliga biträden för myndiga personer, är dubbel: rollen består både i att agera språkrör för barnet och förhålla sig objektiv och självständig i förhållande till familjens situation och barnets behov.

Denna uppgift riskerar att försätta ställföreträdaren i ett identitetsmässigt dilemma.³ Ställföreträdaren måste ställa sig den svåra etiska frågan: deltar jag i denna process som partsföreträdare (för att ge röst åt min klient) eller som genomdrivare av allmännyttan (för att bekämpa missförhållanden och motverka att barn far illa i samhället)? Detta tangerar en grundläggande fråga för förvaltningsprocessen: ska den generera en ”korrekt” dom eller ombesörja en för parterna rättvis process?⁴ Dilemmat har emellertid fler nivåer än den rent juridiska. Bilden kompliceras exempelvis av att offentliga biträden normalt verkar inom den privata sektorn. Då de tillförordnas av domstolen måste det offentlighetsliga regelverket balanseras med de normer som gäller för advokatbyråns verksamhet; vinstsyftet, resursfrågor och inte minst god advokatsed.

Denna problematik kommer att hanteras som ett (potentiellt) implementeringsproblem, genom att lagstiftarens avsikter utreds och jämförs med hur de tillämpas i praktiken. På en konkret nivå kommer studien att inrikta sig på ställföreträdarnas benägenhet att berätta för domstolen om klientens vilja och på graden av oenighet mellan ställföreträdarna och deras klienter.

1.1. Disposition

För att klargöra huruvida det förekommer ett implementeringsproblem måste man först identifiera lagstiftarens vilja. Av detta skäl kommer jag att inleda uppsatsen med att redogöra för den relevanta lagstiftningskontexten, vilket utmynnar i en diskussion

² Regeringens proposition 1994/95:224, *Barns rätt att komma till tals*, s. 57.

³ På detta tema, se Hollander, Anna, Maritha Jacobsson och Stefan Sjöström (2007) "Defender, spokesperson, therapist: representing the true interest of the client in therapeutic law", *International Journal of Social Welfare* 16, s. 373-381.

⁴ På detta tema, se Mattsson (2002), s. 166.

om lagstiftarens intentioner beträffande den nu gällande regleringen av ställföreträderskapet.

I avsnitt 2 görs en inventering av relevant rättsvetenskaplig litteratur samt av implementeringsforskningen. Inventeringen utmynnar i identifieringen av en forskningslucka, som i sin tur motiverar genomförandet av denna uppsats.

I avsnitt 3 presenteras uppsatsens problemformulering, underfrågeställningar, metoder och avgränsningar.

I avsnitt 4 presenteras uppsatsens resultat. Nedslag görs i det studerade materialet dels för att diskutera löpande metodologiska överväganden och dels för att ge illustrationer och exempel till stöd för uppsatsens resultat.

I avsnitt 5 redogörs för uppsatsens slutsatser, vilka struktureras utifrån uppsatsens grundläggande frågeställningar.

I avsnitt 6 förs en avslutande diskussion om implikationerna av den genomförda studien och behovet av framtida forskning kring näraliggande frågor.

1.2. Uppsatsens historiska och rättsliga kontext

Den första barnavårdslagstiftningen infördes vid 1900-talets början, men lämnade förutsättningarna för sociala omhändertaganden av barn i princip oreglerade. Placeringar på ”uppfostringsanstalter” betraktades som en förmån snarare än som ett frihetsberövande, och föräldrarna ansågs ha förverkat bestämmanderätten över sina omhändertagna barn.⁵

Under 1900-talet skedde ett flertal reformer som successivt förbättrade rätts säkerheten vid placeringar utanför hemmet, bland annat genom att beslut hos lokala nämnder underställdes tillsyn år 1924,⁶ genom kodifieringen samma år av ”minsta ingripandets princip”⁷, genom att barn över 15 år fick en självständig talerätt och processbehörighet år 1960,⁸ samt genom att rekvisiten för tvångsomhändertaganden särreglerades och gavs en preciserad utformning vid 1980 års socialtjänstreform.⁹ Tvångsvård kunde aktualiseras i två huvudfall: dels när brister i omsorgen innebar en fara för barnets utveckling, och dels när den unge själv, genom sitt beteende, utsatte sig själv för allvarlig fara.¹⁰ Utöver detta uppställdes även ett krav på att vård enligt LVU endast fick ges i frånvaron av ett "allvarligt menat" samtycke från föräldrarna eller, i vissa fall, den unge – i annat fall skulle vård ges enligt socialtjänstlagen (2001:453).¹¹

Vid 1980 års socialtjänstreform lyftes frågan om huruvida barn under 15 år borde ges en starkare processrättslig ställning genom ett eget offentligt biträde.¹² Barn över 15 år hade sedan år 1960 en självständig processbehörighet, medan barn under 15 år företrädde av föräldrarna. I 1979 års proposition gjordes dock bedömningen att

⁵ Mattsson (2002), s. 42.

⁶ Lag (1924:361) om samhällets barnavård, hänvisning i Mattsson (2002), s. 45.

⁷ Innebärande att tvångsomhändertaganden inte får ske utan att mindre ingripande alternativ uttömts. Ibid.

⁸ SOU 1956:61 *Barnavårdskommittén, Ny barnavårdslag*.

⁹ Regeringens proposition 1979/80:1 om socialtjänsten, s. 500.

¹⁰ Prop. 1979/80:1, s. 500.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid, s. 409.

”tiden inte [var] mogen” för att frånga huvudprincipen om föräldrarnas ställföreträdarskap för barn.¹³

Föräldrarnas ställföreträdarskap kvarstod rent formellt fram till år 1995, då en reform genomfördes för att säkerställa Sveriges efterlevnad av FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen), enligt vilken barn ska ha rätt att uttrycka sin åsikt och få den respekterad.¹⁴ I praktiken hade man emellertid mellan åren 1980 och 1995 successivt övergått till att tillförordna separata offentliga biträden för barn under 15 år.¹⁵ Det offentliga biträdet blev dock inte ställföreträdare för barnet utan fick sitt handlingsutrymme starkt kringskuret av att ha vårdnadshavaren som huvudman.¹⁶

I 1994 års proposition påpekades det att man måste utgå från att föräldrarna och barnet kan ha skilda intressen i processens utgång. Denna kritik utmynnade i införandet av en särskild ställföreträdare för icke processbehöriga barn, med befogenhet att vidta processhandlingar för barnets räkning.¹⁷ Lagändringen innebar ett klagörande för den särskilda ställföreträdaren att föräldrarnas synpunkter och önskemål inte längre behövde beaktas.¹⁸ Denna konstruktion kvarstår idag.

Ställföreträdarens uppgift är att tillvarata barnets intresse *och* framföra de synpunkter och önskemål som barnet har.¹⁹ Ställföreträdaren ska även agera som barnets rådgivare, samt inta en utredande roll.²⁰ Att barnets intresse och barnets önskemål kan peka i olika riktningar hanterades i 1994 års proposition genom ett enda uttalande: ”Skulle ställföreträdaren ha en annan uppfattning än barnet, bör han med beaktande av barnets önskemål hävda den uppfattning som han anser bäst tjänar barnets intresse.”²¹

År 1999 gjordes ännu en översyn av LVU i syfte att förstärka barnets ställning i linje med Barnkonventionens normer. I 2002 års proposition underströks att

¹³ Prop. 1979/80:1, s. 409.

¹⁴ Prop 1994/95:224, s. 23.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid, s. 24.

¹⁷ Ibid, s. 26.

¹⁸ Ibid, s. 57.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Prop 1994/95:224, s. 57.

rättsutvecklingen hade ”tenderat att inte alltid sätta den unges intresse främst”, och att ”föräldrarätten” kommit i fokus.²² En uttrycklig hänvisning till principen om barnets bästa infördes i LVU för att förtydliga att barnets bästa är överordnat alla tänkbara övriga intressen, såsom föräldrarnas intressen eller samhällsintresset.²³

Barnkonventionen innehåller även ett krav på att barn ska ha rätt få sin vilja beaktad i den mån det är lämpligt med hänsyn till barnets ålder och mognad.²⁴ Även om LVU redan år 1995 kompletterats med en bestämmelse i 36 § om att barn under 15 år skulle höras av domstolen, fanns det vid tiden för översynen ingen uttrycklig skyldighet att beakta barnets åsikt.²⁵ För att tydliggöra att barnets inställning skulle tillmätas betydelse i processens alla steg infördes för första gången år 2003 bestämmelser i LVU om att barnets inställning så långt som möjligt skulle klarläggas, samt att hänsyn skulle tas till den unges vilja med beaktande av hans eller hennes ålder och mognad.²⁶

År 2012 lades, slutligen, ett lagförslag fram vars syfte var att ge ytterligare tyngd till barnets röst inom socialtjänstens verksamhetsområde.²⁷ Efterföljande lagändringar trädde emellertid ikraft den 1 januari 2013, vilket innebär att den nya lagstiftningen inte ligger till grund för det material som här undersöks.

Lagstiftarens avsikter beträffande ställföreträdarens förhållningssätt till klienter under 15 år kan idag beskrivas på följande sätt. Eftersom ärendet gäller en omyndig person måste den juridiska representationen hanteras enligt andra principer än för vuxna individer. Detta gäller särskilt barn under 15 år, som saknar talerätt. Eftersom vårdnadshavaren definitionsmässigt motsätter sig ett tvångsomhändertagande (annars hade vård föreslagits enligt socialtjänstlagen) krävs ett fränsteg från ordinarie regler för ställföreträdarskap.

Idag anses motstridiga intressen mellan föräldrar och barn i princip alltid föreligga i LVU-mål, och ett separat tillförordnande sker regelmässigt. Ställföreträdaren ska inta självständigt förhållningssätt både till föräldrarna och till socialtjänsten för att

²² Regeringens proposition 2002/03:53 *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer*, s. 76-77.

²³ *Ibid*, s. 77.

²⁴ 12 art. Barnkonventionen; prop. 2002/03:53, s. 79.

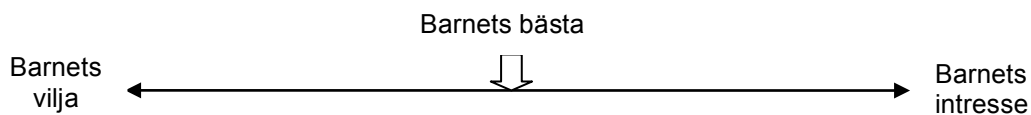
²⁵ Prop. 2002/03:35, s. 80.

²⁶ *Ibid*, s. 79.

²⁷ Regeringens proposition 2012/13:10 *Stärkt stöd och skydd för barn och unga*, s. 38-39.

säkerställa att barnets rättigheter och intressen lyfts fram under hela ärendehanteringens.

Tillhandahållandet av en separat ställföreträdare är uttryck för lagstiftarens erkännande av barnets bästa såsom fristående och självständigt från föräldrarnas intresse. Barnets bästa ska avgöras genom en objektiv bedömning, vilket innebär att man väger in en mängd olika förutsättningar, där barnets subjektiva inställning ingår som en faktor bland många. I takt med att barnets ålder och mognad ökar ger lagstiftningen större utrymme för att låta barnets vilja vara avgörande.²⁸ Barnets bästa kan sålunda beskrivas som en punkt på en skala mellan barnets intresse och barnets vilja. Denna punkt förflyttar sig i riktning från barnets intresse och mot barnets vilja i takt med barnets ökade ålder och mognad.

²⁸ 1 § LVU.

2. Tidigare forskning

Eftersom uppsatsen har anknytning till både socialrätten och till implementeringsforskningen kommer litteraturgenomgången att inkludera båda dessa forskningsområden.

2.1. Rättsvetenskaplig forskning

Inom den juridiska litteraturen har tvångslagstiftningen hanterats på flera håll, från avhandlingar²⁹, monografier³⁰, till tidskriftsartiklar³¹ och rättsfallskommentarer.³²

Det offentliga biträdets roll inom tvångsvårdsprocesser har studerats både i Sverige och internationellt. Roger A. Boothroyd, Norman G. Poythress, Annette McGaha och John Petrila har beskrivit hur domare och advokater förväntas inta en särpräglad icke-

²⁹ Mattsson (2002); Hollander, Anna (1985) *Omhändertagande av barn: en studie av barnavårdsmål vid förvaltningsdomstolarna åren 1974, 1977 och 1982*. Stockholm: Aktuell juridik; Mattsson (2002).

³⁰ Nordström, Carl och Anders Thunved (2007) *Nya Sociallagarna: med kommentarer, lagar och förordningar som de lyder den 1 januari 2007*. Stockholm: Nordstedts juridik; Gustafsson, Ewa (2010) *Psykiatrisk tvångsvård och rättssäkerhet: en rättsvetenskaplig monografi om LPT*. Lund: Studentlitteratur AB.

³¹ Edblad, Cornelia (2012) "Barnet – utan skydd i det offentliga rummet", *Juridisk publikation* 1, s. 67-82; Mattsson, Titti (2010) "Några rättssäkerhetsaspekter rörande individ och struktur vid prövning av omhändertaganden av unga", *Nordisk socialrättslig tidskrift* 1-2, s. 97-111; Svensson, Gustav (2011) "Högsta förvaltningsdomstolen och LVU. Vilken betydelse har domstolens domar i ett rättsvetenskapligt perspektiv?", *Nordisk socialrättslig tidskrift* 3-4, s. 44; Hollander, Anna (1998) "Barns rätt att komma till tals. En väg till ökat inflytande för barn eller för vuxna", *Nordiskt Socialt Arbeid* 4, s. 194-200; Mattsson, Titti (2008) "Rättighetssubjekt och omsorgsobjekt – hand i hand eller stick i stäv", *Retfærd* 31(2/121), s. 58-80.

³² Hollander, Anna (2006) RÅ 2006 ref 10 – Barns talerätt i mål om vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). *Förvaltningsrättslig tidskrift* 3, s. 365-373; Hollander, Anna (2001) "En Mammas motstånd – om samtycke vid ett omhändertagande" i Aronson, K (red). *Haverier i social barnavård? Fem fallstudier*. Centrum för utvärdering av socialt arbete. Gothia. Stockholm; Vahlne Westerhäll, Lotta and Allison Östlund, "Öppen psykiatrisk tvångsvård – en lagteknisk felkonstruktion? En kommentar till RÅ 2010 ref. 93", *Förvaltningsrättslig tidskrift*, 2011(2) s. 373-390; Östlund, Allison, "Processramen i psykiatrimål – En kommentar till RÅ 2010 ref. 105" i Lotta Vahlne Westerhäll (ed.) *Tvångsvård och psykisk ohälsa*. Göteborg: Handelshögskolans skriftserie 012, 2012.

kontradiktorisk roll inom ramen för så kallade terapeutiska processer.³³ Vidare har Virginia Aldigé Hiday³⁴, Stefan Sjöström³⁵ och Carol A.B. Warren³⁶ undersökt sätten på vilka offentliga biträden i psykiatrimål agerat kontradiktoriskt genom att exempelvis ifrågasätta motparten. Warren skriver bland annat att offentliga biträden "generally refrained from vigorous advocacy of their clients' legal rights under LPS."³⁷

Jean McCausland, Judith Masson och Maureen Winn Oakley har utforskat förhållandet mellan barn i omhändertagandeprocesser och deras offentliga biträden respektive "guardians" enligt den engelska modellen. Masson och Winn Oakley fann att företrädarna hade svårigheter att tillvarata sina klienters rättigheter och ge dem nödvändig information om rättsprocessen.³⁸ McCausland, som inriktade sin forskning på "guardians", fann att deras bidrag till rättsprocessen ofta bestod i att av samma skäl som de sociala myndigheterna rekommendera ett omhändertagande.³⁹

Framförallt Titti Mattsson och Anna Hollander har riktat in sin forskning på frågor kring processbehörighet och representation i svenska LVU-mål.⁴⁰ I sin avhandling

³³ Boothroyd, Roger A., Norman G. Poythress, Annette McGaha och John Petrila (2003) "The Broward Mental Health Court: process, outcomes and service utilization", *International Journal of Law and Psychiatry* 26, s. 56.

³⁴ Hiday, Virginia Aldigé (1982) "The Attorney's Role in Involuntary Civil Commitment", *North Carolina Law Review* 60, s. 1027-1049.

³⁵ Sjöström, Stefan (1997) *Party or Patient? Discursive Practices Relating to Coercion in Psychiatric and Legal Settings*. Smedjebacken: Boréa Bokförlag, 1997.

³⁶ Warren, Carol A.B. (1982) *The Court of Last Resort: Mental Illness and the Law*. Chicago and London: The University of Chicago Press. Referat i Scull, Andrew (1984) *Michigan Law Review* 82, s. 793-809.

³⁷ Warren (1982). Citerad i Scull (1984).

³⁸ Masson, Judith och Maureen Winn Oakley (1999) *Out of Hearing: Representing Children in Care Proceedings*. Trowbridge: Wiley.

³⁹ McCausland, Jean (2000) *Guarding Children's Interests: the Contribution of Guardians ad litem in Court Proceedings*. London: The Children's Society. Hänvisning i Schofield, Gillian (2001) *Child and Family Social Work* 6, s. 279.

⁴⁰ Mattsson (2002); Ryrstedt, Eva och Mattsson, Titti (2008) "Children's Rights to Representation: a Comparison Between Sweden and England", *International Journal of Law, Policy and the Family* 22, s. 235-247; Ryrstedt, Eva och Titti Mattsson (2007), "Barn och föräldrar – kan vi acceptera dem som motparter?", *Svensk juristtidning*, s. 389-397.

varnade Mattsson exempelvis för att om barnet har "en åsikt som inte överensstämmer med ställföreträdarens kan konsekvensen bli att barnets intressen inte presenteras för rätten."⁴¹ Avhandlingens empiriska slutsatser ledde henne till att ifrågasätta den svenska konstruktionen enligt vilken samma person tillvaratar barnets rättigheter och bedömer barnets bästa.

Anna Hollander, Maritha Jacobsson och Stefan Sjöström har studerat rollkonflikter för offentliga biträden i terapeutiska processer: dessa har att balansera rollen som försvarare, språkrör och terapeut. Dilemmat ligger i att hantera önskemål och anvisningar hos någon som inte anses i stånd att bedöma sitt eget bästa.⁴² Hollander har utforskat liknande frågor i bokkapitlet "Att tillvarata barns rätt och bästa. Om det komplexa uppdraget att företräda barn i rättsliga processer"⁴³ som fokuserar på just LVU-processer.

Det var framförallt beskrivningen hos Hollander et al. som uppmärksammade mig på ställföreträdarnas rollkonflikt och dess eventuella påverkan på regelverkets implementering. Konflikten har huvudsakligen hanterats som ett juridiskt dilemma men inte som ett potentiellt implementeringsproblem. Förevarande studie motiveras av behovet av att utforska motsvarande frågor med hjälp av implementeringsforskningens metoder.

2.2. Implementeringsforskning

Implementeringsforskningen lanserades på 1970-talet som en metod för att utvärdera offentliga program och strategier, i och med Jeffrey L. Pressmans och Aaron Wildavskys "Implementation – How Great Expectations in Washington are Dashed in Oakland; Or Why It's Amazing That Federal Programs Work At All (...)".⁴⁴ Dessa

⁴¹ Mattsson (2002), s. 438.

⁴² Hollander et al. (2007), s. 373.

⁴³ Hollander, Anna (2004) "Att tillvarata barnets rätt och bästa. Om det komplexa uppdraget att företräda barn i rättsliga processer", i Hollander A, Nygren R och Olsen L (red). *Barn och rätt*. Uppsala: Iustus förlag.

⁴⁴ Pressman, Jeffrey L och Aaron Wildavsky (1973) *Implementation – How Great Expectations in Washington are Dashed in Oakland; Or Why It's Amazing that Federal Programs Work At All This Being a Saga of the Economic Development Administration as Told by Two Sympathetic Observers Who Seek to Build Morals on a Foundation of Ruined Hopes*. California: University of California Press.

pionjärens studie utgör, som titeln antyder, en reaktion på återkommande misslyckanden hos politiska program, och ett försök att besvara frågan om vad misslyckandena berodde på.⁴⁵ I implementeringsforskningens inledande skede undersöktes framförallt i vilken utsträckning tillfredsställande implementering var ett resultat av kopplingar (*linkages*) mellan lokala aktörer och organisationer.⁴⁶

Under 1980-talet splittrades implementeringsforskningen mellan de så kallade *top-down-* och *bottom-up-*skolorna.⁴⁷ Top-down-skolan behandlade bristfällig implementering som ett efterlevnadproblem som måste kontrolleras i flera led sedan ett centralt regelverk utfärdats.⁴⁸ Bottom-up-perspektivet utvecklades som en reaktion på synen på absolut efterlevnad som ett statistiskt mål och mot dess "blinda fläck" beträffande tjänstemän som i huvudsak arbetar dagligen med brukare (gräsrotsbyråkrater).⁴⁹ Michael Lipsky betraktade exempelvis de avvägningar och beslut som genomfördes av dessa aktörer som avgörande för policyns genomslag.⁵⁰ I denna uppsats riktas intresset, med bottom-up-perspektivets terminologi, mot en grupp gräsrotsbyråkrater.

Efterhand utvecklades en forskningstradition som varvade studiet av strukturer, aktörer och handlingsmönster på alla nivåer (synthesis-skolan).⁵¹ Richard E. Matland menade exempelvis att top-down och bottom-up-perspektiven är mer eller mindre lämpade för olika situationer; avgörande är i vilken mån policyn är tydligt formulerad.⁵² Detta perspektiv kan i en svensk kontext vara användbart inom

⁴⁵ Pressman och Wildavsky (1973); Winter, Søren (2006) "Implementation Perspectives: Status and Reconsideration" i Peters, B. Guy och Jon Pierre (red), *Handbook of Public Administration*. Wiltshire: Sage Publications Ltd, s. 212.

⁴⁶ Johansson, Staffan (2009) "Implementing evidence-based practices and programmes in the human services: lessons from research in public administration", *European Journal of Social Work* 13(1), s. 114.

⁴⁷ Johansson (2009), s. 114; Winter (2006) i Peters och Pierre (red), s. 213.

⁴⁸ Winter (2006) i Peters och Pierre (red), s. 213; Mazmanian, Daniel och Paul Sabatier (red) (1981) *Effective Policy Implementation*. Lexington: Lexington Books.

⁴⁹ Winter (2006) i Peters och Pierre (red), s. 214.

⁵⁰ Lipsky, Michael (1980) *Street-Level Bureaucracy: The Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russel Sage Foundation; Johansson (2009), s. 114.

⁵¹ Winter (2006) i Peters och Pierre (red), s. 215 ff.

⁵² Ibid.

sociallagstiftningens område, vilket präglas av en interaktion mellan traditionella lagstiftningsprodukter (exempelvis LVU) och ramlagstiftningsprodukter, vilka innebär att lagstiftaren har givit stort utrymme för kommunerna beträffande hur de uppnår de generella mål som uppställs i lagstiftningen, och alltså utgör exempel av så kallade "open-ended policies".⁵³ En gemensam nämnare för företrädare för synthesis-skolan är, enligt Staffan Johansson, den vikt som fästs vid intentionen bakom policyn/regelverket.⁵⁴ Lagförarbetenas handlingsdirigerande betydelse för implementeringen utgör ett exempel på *indirekt styrning*: det vill säga att "beslutsfattaren i icke bindande former tillkännager sin uppfattning om hur det politiska beslutet i något avseende bör tolkas eller genomföras."⁵⁵ Detta synsätt har mycket gemensamt med den rättsdogmatiska metoden, där rättstillämpningen bland annat tar vägledning i lagstiftarens intentioner såsom de uttrycks i förarbetena. På motsvarande sätt är avsikten att i denna uppsats jämföra lagstiftarens avsikter med relevanta lagreglers implementering.

Jill Schofield betraktar å sin sida inte synthesis-perspektivet som en ny skola, utan snarare som ett tillstånd av stagnation där forskningen i huvudsak sammanfattat och konsoliderat tidigare teman.⁵⁶ Implementeringsforskningens oförmåga att bära ny frukt beror, enligt Schofield, inte minst på avsaknaden av korsbefruktning mellan olika discipliner.⁵⁷ Förevarande uppsats utgör ett sådant tvärdisciplinärt bidrag till implementeringsforskningen som efterfrågats av Schofield.

Sammanfattningsvis förenas de tre skolorna av intresset för agerandet hos aktörer som formulerar och utför den offentliga politiken. Schofield har även pekat på en bristfällighet i studiet av aktörerna: dessa studier vilar på en samhällsvetares modeller

⁵³ Nordström och Thunved (2007).

⁵⁴ Johansson (2009), s. 115.

⁵⁵ Sannerstedt, Anders (2001) "Implementering – hur politiska beslut genomförs i praktiken", i Rothstein, Bo (red) *Politik som organisation*. Angered: SNS Förlag, s. 20. Johansson (2009) har också påtalat vikten av att överväga intentionerna bakom offentliga policys, och inte enbart policydokumentet.

⁵⁶ Schofield, Jill (2001) "Time for a revival? Public policy implementation: a review of the literature and an agenda for future research", *International Journal of Management Reviews* 3(3), s. 246.

⁵⁷ Ibid.

om kollektivt agerande, men saknar förankring i exempelvis beteendevetenskaperna (återigen på grund av avsaknaden av tvärdisciplinära ansatser).⁵⁸

Trots att de olika skolorna skiljer sig åt beträffande vilka av aktörerna de tillerkänner störst betydelse är de eniga om vilka de relevanta aktörerna är: politiker, tjänstemän och gräsrotsbyråkrater. Johansson har påtalat att specifika professionella yrkesgrupper, vilkas förutsättningar skiljer sig från andra typer av tjänstemäns, i stor utsträckning förbisetts i implementeringsforskningen.⁵⁹ En utvidgning av definitionen av relevanta aktörer (som i linje med Johanssons resonemang inkluderar professionella yrkesutövare och som därutöver differentierar mellan professionella i offentlig respektive privat tjänst) motiverar enligt min uppfattning en uppsats som riktar uppmärksamheten mot gruppen advokater, vilka i princip är privata aktörer på marknaden men vilka genom sitt förordnande i LVU-processer blir utförare av socialpolitiken och på så sätt integreras i implementeringsprocessen.

Sedan 1990-talet har implementeringsforskningen gått mot att analysera aktörer och strukturer på olika nivåer.⁶⁰ Den ”tredje generationens implementeringsforskning” tog detta ytterligare ett steg genom att introducera fler variabler och kombinera kvalitativ och kvantitativ analys. Som påtalats av exempelvis Søren Winter riskerar idag den ökande komplexiteten hos de teoretiska modellerna att göra implementeringsforskning ogenomförbar. Winter förespråkar därför att implementeringsforskare försöker skala ner sin forskning så att den blir genomförbar:

[I]t seems more fruitful to utilize research resources on developing *partial theories* and hypotheses about different and more limited implementation problems and putting those to serious empirical test.⁶¹

I liknande anda förespråkar Schofield ett skifte från allmänna implementeringsteorier till mer avgränsade sådana.⁶² Johanssons och Shofields önskemål om mindre generella forskningsanspråk passar studentuppsatsformatet.

⁵⁸ Schofield (2001).

⁵⁹ Johansson (2009), s. 116.

⁶⁰ Winter (2006) i Peters och Pierre (red), s. 217.

⁶¹ Ibid. Här kursiverat.

⁶² Schofield (2001), s. 257-258.

3. Problemformulering

Översikten över statsvetenskaplig och rättsvetenskaplig forskning har identifierat två luckor. För det första saknas tvärvetenskaplig implementeringsforskning som tar avstamp i juridiska frågeställningar; för det andra saknas forskning inriktad på policyimplementering hos professionella yrkesgrupper som i privat regi utför offentliga policys.

Att fylla dessa luckor på den mest generella nivån skulle vara ogenomförbart. Därför måste implementeringsproblemet skalas ner. En svårighet var att bestämma mig för huruvida uppsatsens syfte skulle vara att avslöja något om lagstiftningen som sådan eller att avslöja något mer allmänt om policyimplementering. Med Winters resonemang om "partiella teorier" kan även en begränsad implementeringsteori vara vetenskapligt intressant och utgöra ett relevant bidrag. Denna uppsats är därför tänkt att säga något om hur implementeringen av en viss lagstiftning fungerar hos en viss tillämparkategori.

Det centrala vetenskapliga problemet för denna uppsats är huruvida det föreligger en diskrepans mellan LVU-lagstiftningens motiv och implementering vad gäller ställföreträdarnas roll och ansvar i förhållande till sina klienter. *Tillämparna* som studeras – ställföreträdare för barn under 15 år – behöver inte ytterligare preciseras. *Lagstiftningen* som studeras behöver däremot specificeras.

Utgångspunkten är, som tidigare nämnts, de rättsregler som ställföreträdare för barn under 15 år måste förhålla sig till när de utformar sin talan inför förvaltningsdomstolen:

- *Barnets inställning bör så långt som möjligt klarläggas* (36 § 1 st. 2 mom. LVU). Ställföreträdaren ska alltså fråga barnet vad denne tycker om förslaget att vårdas utanför hemmet och även berätta för domstolen vad barnet tycker.
- *Vad som är bäst för den unge ska vara avgörande i mål om omhändertagande enligt LVU* (1 § 5 st. LVU). För ställföreträdarens del innebär detta att barnets bästa ska vara avgörande för huruvida ställföreträdaren ska yrka på bifall eller avslag på socialnämndens ansökan.

- *Den unges inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad (36 § 1 st. 3 mom. LVU). Regeln innebär att äldre och mognare barn ska ges successivt ökat inflytande över ställföreträdarens beslut om att yrka på bifall eller avslag.*

Uppsatsens tre underfrågor utgår från de tre lagrum som angivits ovan och fokuserar på dessas implementering i LVU-målen.

1. I vilken mån blir barnets inställning klargjort i domskälen i LVU-mål rörande barn i åldern 12-14 år?

Ett klarläggande av barnets inställning utgör en metodologisk förutsättning för nästa steg; att undersöka hur ställföreträdaren förhåller sig till barnets uttryckta vilja.

2. Vad väger tyngst – barnets vilja eller intresse?

Om ställföreträdaren och klienten *inte* är överens och ställföreträdaren alltså medger vård trots att barnet motsätter sig, tyder detta på att barnets intresse givits företräde framför barnets vilja i bedömningen av barnets bästa. Om ställföreträdaren istället oftare gör som klienten vill så tyder detta på att desto större vikt fästs vid barnets vilja.

3. I vilken mån slår ålders- och mognadsrekvisiten igenom?

Ett mönster där ställföreträdaren i stor utsträckning medger socialnämndens talan i de lägre åldersgrupperna, och i mindre utsträckning förespråkar ett omhändertagande i de högre ålderskategorierna tyder på att implementeringen 36 § LVU fungerar tillfredsställande.

För att besvara dessa frågor har jag studerat 147 LVU-avgöranden från förvaltningsrätten i Göteborg. Avgörandena återger inte den muntliga förhandlingens gång i sin helhet och naturligtvis inte det som utspelat sig mellan ställföreträdare och klient före den muntliga förhandlingen. Fördelen med att använda domstolsavgöranden är att ett tillräckligt stort material finns att tillgå för att kunna dra generella slutsatser om i vilken utsträckning ställföreträdaren ”går emot” sin klient och hur förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika ålderskategorier.

4. Metod

Rättsfallsstudien genomfördes på följande sätt. Först begärde jag ut samtliga LVU-avgöranden från förvaltningsdomstolen i Göteborg.

Efter att ha beställt avgöranden från år 2007-2011 valde jag ut de som avsåg barn i ålderskategorierna 12-14 år. Skälen för dessa kategorier redovisas i avsnitt 4.2. Jag gick igenom avgörandena åldersgrupp för åldersgrupp. Kodningen krävde en närläsning av var och ett av avgörandena för att besvara följande frågor:

- *Framgår barnets inställning till vård?* Här visade det sig ibland vara svårt att skilja på barnets och ställföreträdarens inställning till vård.
- *Om ja, implicit eller explicit?* Ibland kunde man utläsa barnets inställning till vård på andra sätt än att inställningen explicit återgavs i domskälen. Det var exempelvis svårt att avgöra om rymningar från fosterhem och institutioner skulle behandlas som implicita protester mot tvångsvård. Om jag helt hade ignorerat sådana implicita viljeuttryck hade jag gått miste om intressanta resultat. En tumregel var att återkommande rymningar hem till föräldrarna tolkades som ett tecken på att barnet inte ville vara placerat utanför föräldrahemmet. Däremot kunde enstaka rymningar till andra platser eller till okänd plats inte tas som intäkt för att barnet ville bo hemma, utan bara för att barnet inte gillade den aktuella placeringen.
- *Om barnets inställning framgick, var barnet positivt eller negativt till vård?* Kännedom om detta var nödvändigt för att se om barnet och ställföreträdaren var eniga i vårdfrågan.
- *Yrkade ställföreträdaren på bifall eller avslag?* Ställföreträdarens yrkande kodades utifrån sitt innehåll, men jag undersökte även yrkandenas paketering – exempelvis huruvida ställföreträdaren anförde att det var *klienten* eller *ställföreträdaren själv* som medgav/bestred socialnämndens yrkande. Det var dock svårt att avgöra om ordvalet var hänförligt till yrkandena eller domskrivningen.
- *Föreslogs vård enligt 2 § LVU eller 3 § LVU?* 2 § LVU avser de så kallade "miljöfallen" där tvångsvården motiveras av brister i hemmiljön. 3 § LVU

"beteendefallen" där vård föranletts av barnets psykiska eller psykosociala tillstånd. Denna variabel lades till i ett senare skede, eftersom den föreslagna vårdformen visade sig ha bäring på uppsatsens resultat.

Under kodningens gång antecknade jag gränsdragningsproblem samt avgöranden i vilka jag observerade något som kunde vara intressant att utforska. Därefter sammanställde jag resultaten i tabellformat för att få en överblick samt för att kunna göra jämförelser mellan ålderskategorierna.

Denna kombination av kvalitativa och kvantitativa metoder var nödvändig för att besvara uppsatsens frågeställningar; utan kvalitativa metoder hade jag inte kunnat analysera avgörandena men utan kvantitativa metoder hade jag inte kunnat göra exakta jämförelser mellan ålderskategorierna eller dra några generella slutsatser utifrån mina resultat.

4.1. Avgränsning i tid

Det hade varit önskvärt att gå tillräckligt långt tillbaka i tiden för att täcka in hela tiden sedan 2003 års lagreform. Emellertid går det enbart att begära ut avgöranden fem år tillbaka i tiden. Av detta skäl täcker uppsatsens material enbart in åren 2007-2011. Detta intervall ger en tidsaktuell bild av framförallt 2003 års lagändringars implementering.

4.2. Åldersavgränsning

Barn som är över 15 år får själva välja om de ska ge tillförordnat offentligt biträde en ombudsfullmakt, som även kan återkallas. I praktiken innebär detta att barn över 15 år förfogar över ställföreträdarens yrkande,⁶³ varför den ålderskategori som är intressant utifrån uppsatsens frågeställningar endast innefattar barn till och med 14.

Vad gäller de nedre ålderskategorierna var gränsen desto svårare att dra, givet att någon formell undre åldersgräns för när barns vilja ska vägas in saknas. Istället för att

⁶³ Mattsson (2002), s. 183.

fastställa godtycklig nedre åldersgräns utgick jag från åldersutredningens riktlinjer.⁶⁴
Barn tillerkänns även visst inflytande från 12 års ålder inom andra rättsområden.⁶⁵

Mål som berörde flera barn i samma familj uteslöts ur undersökningen på grund av risken för att information om förhållandena och inställningarna hos var och ett av barnen skulle ha fallit bort i domskälen till förmån för en mer sammanfattande beskrivning.

4.3. Geografisk avgränsning

Det hade varit önskvärt att genomföra ett slumpmässigt urval med geografisk spridning i hela Sverige. Detta var emellertid ogenomförbart inom ramen för en magisteruppsats, eftersom jag då hade behövt gå igenom tusentals domar för att kunna göra ett snävare urval. Av praktiska skäl har jag därför valt att avgränsa upptagningsområdet till Göteborgs förvaltningsrätts jurisdiktionsområde.

4.4. Typer av domar

För enhetlighetens skull har jag uteslutit mål om upphörande av vård, mål avseende omedelbara omhändertaganden och andra beslut enligt LVU, vilka delvis innehåller andra rekvisit än mål om beredande av vård enligt LVU. Urvalet inkluderade alltså enbart ansökningar om beredande av vård enligt LVU som sedermera avgjordes i sak av förvaltningsrätten.

Eftersom prövningstillstånd krävs i såväl kammarrätt som i Högsta förvaltningsdomstolen skulle ett inkluderande av rättsfall från överprövningsinstanserna innebära att representativiteten hos urvalet minskades, eftersom prövningstillståndet är förenat med särskilda kriterier. Därför studerade jag endast rättsfall från första instans.

⁶⁴ SOU 1996:111 *Bevakad övergång – åldersgränser för unga upp till 30 år*.

⁶⁵ Exempelvis vid vårdnadstvister, i frågor om vårdnad, boende och umgänge enligt föräldrabalken (1949:381), enligt utlänningslagen (2005:716), och ifråga om elevinflytande enligt skollagen (2010:800).

5. Resultat

I avsnitt 5 utforskas huvudsakligen huruvida resultaten ligger i linje med lagtexten och lagstiftarens avsikter. Den läsare som letar efter återkoppling till implementeringsforskningen får vänta till avsnitt 6, där jag strukturerar resultaten utifrån uppsatsens frågeställningar och tar implementeringslitteraturen till hjälp för att i möjligaste mån förklara uppsatsens resultat.

5.1. 12-åringarna

Innan resultaten för 12-åringarna sammanställs ska några nedslag göras, dels för att motivera lösningar på gränsdragningsproblem och dels för att ge läsaren en bild av hur förhållandet mellan barnets inställning och ställföreträdarens yrkande kommit till uttryck i domskälen. Jag kommer här framförallt att fokusera på sådana fall där det varit svårt att utröna barnets egen inställning till den föreslagna vården.

Mål 2937-07 (not 1 bilaga 1)

I mål 2937-07 angavs inte uttryckligen i domskälen vad flickans inställning till vård var. Beträffande socialtjänstutredningen framgick däremot att hon ”vitsordat utredningens riktighet, men samtidigt uppgett att det inte förekommer så mycket bråk i hemmet numera.” I direkt anslutning till detta sammanfattades i domskälen ställföreträdarens yrkande på följande sätt:

Med hänsyn till [NN:s] tidigare hemsituation samt hennes särskilda behov som inte kan tillgodoses av [modern] medges dock ansökan.

Denna beskrivning kan, exempelvis genom användandet av ordet ”dock”, ge läsaren en föreställning om att ställföreträdaren och flickan inte var överens i vårdfrågan. I min analys lät jag emellertid inte formuleringen ovan räcka för att dra slutsatsen att barnet var negativt inställt till vård; det ska hållas i minnet att allt som avslöjats om barnets perspektiv var att hon erfarit någon form av förbättring under senare tid.

Mål 730-08 (not 2 bilaga 1)

Målet avsåg ett omhändertagande av en pojke som skulle ha utsatts för fysisk och psykisk misshandel. Situationen kom till socialtjänstens kännedom efter en anmälan från skolan om omfattande frånvaro.

Yrkandet formulerades i domskälen på följande sätt: Barnet ”medger, genom sin ställföreträdare [...] ansökan om vård enligt LVU.”⁶⁶

I anslutning till ställföreträdarens yrkande uppgavs inte vad barnets inställning i vårdfrågan var. Denna kunde istället utläsas av uppgifter ur socialnämndens utredning;

[...] av vilken framkommer att han just nu tycker att det inte känns så bra att han så småningom ska flytta till sin pappa, i stället vill han bo hos mamman och träffa pappan då och då.

Min bild av målet är att barnet tidigare givit motstridiga signaler om huruvida han ville bo hemma hos sin mor, men att han i valet mellan att bo kvar hos sin mor eller att bo på institution under en övergångsperiod för att därefter flytta till sin far, i slutändan synes ha föredragit det förstnämnda alternativet. Sammanfattningsvis kan man dra slutsatsen att ställföreträdarens beslut att medge ansökan om vård utgick från dennes uppfattning om barnets förhållanden, och inte från barnets eget önskemål om att beredas vård.

Situationen kan jämföras med motsvarande formulering i mål 6283-08 där barnets inställning beskrevs i exakt samma ordalag som i mål 730-08 ovan: ”[NN] medger, genom sin ställföreträdare [...], ansökan om vård enligt LVU.” I mål 6283-08 vet vi emellertid lite om barnets inställning till vård, annat än att han enligt ställföreträdaren skulle trivas och att det gick bra i skolan. I detta mål fick man inte veta tillräckligt mycket om vad som låg bakom uttalandet för att kunna dra slutsatsen att barnet var positivt inställt till tvångsvård.

Mål 2490-08 (not 3 bilaga 1)

I detta avgörande uttrycktes inställningen hos pojken som ärendet avsåg på följande sätt: ”[Ställföreträdaren] uppger att [NN] medger vård.”

I anslutning till ställföreträdarens yrkande framgick inte huruvida detta medgivande återspeglade barnets eller ställföreträdarens inställning. Av de faktum att barnet självt funderat på att ta kontakt med socialtjänsten, tydligt beskrivit problemen i sin hemmiljö för socialsekreteraren, uttryckt att han var ”livrädd för att bli tvungen att åka hem till fadern då han riskerar att bli slagen och/eller att bli skickad till modern”,

⁶⁶ Se även mål 6283-08.

och att han enligt socialnämnden hade framstått som väl medveten om vilka konsekvenser hans historia skulle få, kan man anta att barnet var positivt inställt till en placering utanför hemmet. Målet hanterades därför såsom inkluderande ett klarläggande av barnets vilja.

Resultatet av genomgången av mål rörande 12-åringarna kan sammanställas på följande sätt:

Tabell 1: Sammanställning av resultat från LVU-mål från förvaltningsrätten i Göteborg avgjorda under perioden 2007-2011 beträffande barn som var 12 år vid tidpunkten för avgörandet.

År	Antal mål	Barnets inställning till vård redogörs för explicit i avgörandet	Barnets inställning kan utläsas implicit	Barnet negativt till tvångsvård (explicit eller implicit)	Ställföreträdaren medger socialnämndens ansökan	Barnet och ställföreträdaren är inte överens i vårdfrågan
2007	3	1	0	1	3	1
2008	5	4	0	3	5	3
2009	4	0	1	0	4	0
2010	6	5	0	4	5	3
2011	7	3	1	0	7	0
Totalt	25	13	2	8	24	7
Andel	100 %	52 %	8 %	32 %	96 %	47 %*

Kommentar: I tabellen redovisas antalet respektive andelen fall där barnets explicita eller implicita inställning framgår av avgörandena, där barnet är negativt inställt till tvångsvård, där ställföreträdaren förespråkar vård samt där barnet och ställföreträdaren är oeniga i vårdfrågan. (*) Procentandelen fall där barn och ställföreträdare är oeniga räknas ut i förhållande till antalet fall där barnets inställning kommit till explicit eller implicit uttryck i domskälen.

För det första framgick barnets egen inställning explicit av domskälen i 13 av de 25 fallen. Denna siffra inkluderar endast de fall där det i domskälen gick att särskilja barnets röst från ställföreträdarens; om det endast stod att medgivandet skett genom ställföreträdaren så har jag inte utgått från att någon motsvarande viljeyttring skett från barnets sida.

För det andra var barnen negativt inställda till vård i 32 % av fallen. Denna siffra inkluderar även de fall där barnets inställning till vård kunnat utläsas implicit och

avser hur stor andel av 12-åringarna som var negativt inställda till vård i förhållande till det totala antalet mål rörande 12-åringar. Slutligen gick ställföreträdaren emot sin klient i 47 % av de fall där klientens vilja framgick implicit eller explicit av domskälen.

Den centrala slutsatsen som kan dras av den kvalitativa genomgången är att det i flera av fallen skett sammanblandning i domskälen av ställföreträdarens och barnets inställning, genom beskrivningen "barnet medger vård" både för fall där barnet motsatte sig vård och där barnet var positivt inställt till vård. Även om barnets inställning till tvångsvård i majoriteten av fallen framgick av avgörandena på ett sätt eller annat, var det överlag svårt att utläsa med full säkerhet ur domskälen vem (barnet eller ställföreträdaren) som låg bakom medgivandet till vård. Denna sammanblandning kan antingen bero på otydlighet i ställföreträdarens yrkande eller på domstolens tolkning därav.

De exempel som presenterats ovan kan uppfattas som ett "slarv" när det gäller distinktionen mellan barnets inställning och ställföreträdarens egen inställning. Man bör emellertid hålla i minnet att detta ligger helt i linje med lagstiftarens avsikter. Av lagmotiven kan man inte utläsa att lagstiftaren tänkte sig att ställföreträdaren skulle tala med två tungor (genom att ge röst åt sin egen vilja och sin klients vilja samtidigt).⁶⁷ Tvärtom bör ställföreträdaren göra *en* sammanvägd bedömning av barnets intresse. I 12-åringarnas fall gestaltar sig denna sammanvägda bedömning relativt tydligt, troligen på bekostnad av barnets egen vilja.

Å ena sidan finns ett implementeringsproblem i förhållande till 36 § 1 p. 2 mom., vilken anger att den unges inställning ska klarläggas, i den mån barnet inte givits möjlighet att själv framföra sina åsikter vid huvudförhandlingen. Domskälen redogjorde enbart för barnets inställning i 52 % av fallen, trots att det inte förekom i ett enda mål att 12-åringen hörts under huvudförhandlingen.

5.2. 13-åringarna

Även i mål rörande 13-åringar förekom formuleringar kring barnets inställning till vård i flera olika varianter. Nedan ges två exempel på situationer där det av olika skäl varit svårt att identifiera barnets vilja.

⁶⁷ Prop. 1994/95:224, s. 57.

Mål 7109-07 (not 1 i bilaga 2)

En anmälan från skolan där pojken som målet avsåg gick utmynnade i ett hembesök där socialtjänsthandläggaren sedermera överhuvudtaget inte lyckades kommunicera med pojken genom tal, vilket enligt stadsdelsnämndens utredning inneburit att det ”för handläggarna varit svårt att klargöra [NN]s uppfattning om situationen [...]”.

Ställföreträdaren lyckades heller inte föra någon kommunikation med pojken, men detta faktum hindrade inte ställföreträdaren från att bestrida vård. Man kan naturligtvis fråga sig om ställföreträdare i fall som dessa har tillräckligt med kännedom om sin klient för att kunna göra en sammanvägd bedömning, med hänsyn till att ställföreträdaren inte känner till barnets vilja (vilken enligt lagmotiven bör ingå som en integrerad del av bedömningen). Samtidigt är det inte särskilt förvånansvärt att ställföreträdaren, då denne inte kunnat kommunicera med sin klient, väljer att bestrida istället för att medge ansökan, eftersom ett bestridande även kan tolkas som att ställföreträdaren inte anser att vårdbehovet är styrkt.

Även om det är olyckligt att ett barn som är föremål för ett tvångsomhändertagande inte kan kommunicera med inblandade aktörer, så föreligger i detta exempel inget implementeringsproblem. Min tolkning är 36 § LVU inte innehåller några otydligheter eller motstridigheter när det gäller hanterandet av den här aktuella situationen: ställföreträdaren ska här ta ställning utan hinder av att barnets inställning till vård är okänd. Av 36 § LVU framgår att barnets inställning ska klarläggas "så långt det är möjligt", och i detta fall var det helt enkelt inte möjligt att göra det.

Mål 4258-07 (not 2 i bilaga 2)

Detta var det enda fall bland 13-åringarna där följande språkkonstruktion användes: ”[Ställföreträdaren] anför att [NN] motsätter sig nämndens ansökan om vård [...]” Formuleringen liknar den formulering som diskuterades i anslutning till mål rörande 12-åringar: ”Ställföreträdaren uppger att [NN] medger vård”. Båda ger sken av att barnets egen vilja har nått domstolen via ställföreträdaren. Om man tittar närmare på de aktuella fallen finns det emellertid avgörande skillnader. Till att börja med kan vi överväga sammanhanget i vilket vård förespråkades av den 13-åriga flickans ställföreträdare i mål nr 4258-07:

[NN]s ställföreträdare har anfört i huvudsak följande. [...] Under 2006 har hon skött sig. Här finns ett stort uppehåll varför intensiteten i det socialt nedbrytande beteendet ifrågasätts [...]

[NN] har tänkt efter och skrämts av sitt tidigare beteende. Vårdbehovet medges således i sig men frivilliga insatser är tillräckliga.

Som läsare får man här en bild av att grunderna för yrkandet beslutats i samförstånd mellan flickan och ställföreträdaren, som vid den muntliga förhandlingen återgivit flickans egna argument mot tvångsvård. Det går naturligtvis inte att veta vad som föregått den muntliga förhandlingen, men av ställföreträdarens anförande att döma (såsom den återges i domskälen) var ställföreträdaren och klienten här överens om att bestrida vård.

Den avgörande skillnaden mot användningen av motsvarande formulering i tidigare diskuterade mål rörande 12-åringar är att ställföreträdaren i förevarande fall bestred socialnämndens ansökan istället för att medge den (såsom var fallet i tidigare diskuterade mål 2490-08, 6283-08 och 730-08). Ett bestridande av vård innebar i förevarande fall att ställföreträdaren och barnet var överens med varandra, medan motsvarande formuleringar förekom i mål rörande 12-åringar i fall då oenighet rådde.

Nedan diskuteras vidare detta fenomen med avstamp i likheterna och skillnaderna mellan ställföreträdarnas hantering av 12- respektive 13-åriga klienters inställningar.

Tabell 2: Sammanställning av resultat från LVU-mål från förvaltningsrätten i Göteborg avgjorda under perioden 2007-2011 beträffande barn som var 13 år vid tidpunkten för avgörandet.

År	Antal mål	Barnets inställning till vård redogörs för explicit i avgörandet	Barnets inställning kan utläsas implicit	Barnet negativt till tvångsvård (explicit eller implicit)	Ställföreträdaren medger social-nämndens ansökan	Barnet och ställföreträdaren är inte överens i vårdfrågan
2007	14	9	2	9	8	5
2008	11	6	3	7	9	5
2009	13	10	1	7	12	6
2010	9	6	0	2	8	2
2011	14	6	2	6	11	5
Totalt	61	37	8	31	48	23
Andel	100 %	61 %	13 %	51 %	79 %	51 % *

Kommentar: I tabellen redovisas antalet respektive andelen fall där barnets explicita eller implicita inställning framgår av avgörandena, där barnet är negativt inställt till tvångsvård, där ställföreträdaren förespråkar vård samt där barnet och ställföreträdaren är oeniga i vårdfrågan. (*) Procentandelen fall där barn och ställföreträdare är oeniga räknas ut i förhållande till antalet fall där barnets inställning kommit till explicit eller implicit uttryck i domskälen.

Resultaten för 13-åringarna skiljer sig i flera avseenden från resultaten för 12-åringarna.

För det första har barnets inställning klarlagts i domskälen i 61 % av fallen, vilket utgör en ökning jämfört med 12-åringarna (52 %). Detta kan både bero på att ställföreträdaren oftare klarlade sin klients inställning under den muntliga förhandlingen och på att domstolen å sin sida oftare valde att beskriva denna i domskälen. Beträffande 36 § 1 p. 2 mom. ser vi alltså en mer lyckad implementering jämfört med målen rörande 12-åringarna.

För det andra ser vi att barnets inställning har tillskrivits ökad betydelse i mål rörande 13-åriga barn, jämfört med i mål rörande 12-åriga barn: i mål rörande 12-åringar gick ställföreträdaren emot klientens vilja i en större andel av fallen än i mål rörande 13-åringar. Detta ligger också i linje med lagstiftarens avsikter om att barnet bör ges ökat inflytande i takt med en ökad ålder och mognad.

En möjlig förklaring till att barnens inställning här fått större genomslag är att 13-åringar tydligare själva vet vad de vill än 12-åringar, och dessutom har större förmåga att kommunicera sin vilja till andra.

En annan tänkbar förklaring hänger samman med graden av tydlighet beträffande *vems* inställning som yrkandet representerar. Bland 13-åringarna förekom enbart i ett fall formuleringen: ”[NN] medger genom sin ställföreträdare [XX] socialnämndens ansökan om vård”; en formulering som vi däremot sett flera exempel på i mål rörande 12-åringar. Istället var det vanligare att en särskiljning gjordes mellan ställföreträdarens yrkande och 13-åringens inställning, exempelvis var formuleringen ”[NN]s ställföreträdare medger socialnämndens ansökan” i många fall följt av specificeringen att ”barnet motsätter sig vård”.

5.3. 14-åringarna

Återigen kommer några nedslag att göras, denna gång med fokus på några exempel där barnets explicita vilja tydligt framgick av domskälen. Ställföreträdarens hantering av eventuella meningsskiljaktigheter med sin klient kommer att diskuteras och jämföras med tidigare exempel gällande yngre barn.

Mål 6154-09 (not 1 i bilaga 3)

I mål 6154-09 ställdes meningsskiljaktigheten mellan ställföreträdare och klient på sin spets genom sättet på vilket ställföreträdaren kontrasterade sin egen uppfattning mot klientens:

[Barnet] vitsordar i stort hela utredningen. Hon förstår inte att det är skadligt att dricka sprit och bagatelliserar sitt intag av droger samt tror att hon kan göra samma saker som sina äldre kompisar. Kompisarna är allt för henne. Troligtvis för att hon får det stöd av sina kompisar som hon saknar hemifrån [...]

På grund av ett socialt nedbrytande beteende föreligger det en påtaglig risk för att [NN:s] hälsa och utveckling skadas. [NN] har ingen som helst insikt i att hennes beteende är skadligt och motsätter sig vård enligt LVU.

I likhet med tidigare exempel var ställföreträdaren och barnet inte överens om vårdbehovet. Till skillnad från tidigare gavs här en utförlig beskrivning av ställföreträdarens bedömning av klientens situation utifrån ställföreträdarens eget perspektiv. Härigenom upprätthölls en distinktion mellan det egentliga yrkandet och

hur barnet hade önskat att yrkandet skulle se ut. Även i målen 7566-08, 7941-09 och 6154-09 höll ställföreträdaren isär sitt eget perspektiv från sin klients.

Genom formuleringen i mål 6154-07 “ingen som helst insikt i att hennes beteende är skadligt” verkade det som att ställföreträdaren även försökte signalera till domstolen att hon inte tyckte att domstolen skulle ta sin klients viljeyttring på för stort allvar.

Detta mål utgör ett exempel på hur ställföreträdare för barn i 14-årsåldern både gjorde åtskillnad mellan sin egen bedömning och barnets inställning, och hur de därutöver sökte distansera sig själva (och i förlängningen domstolen) från barnets önskemål. Liknande formuleringar förekom även i mål 7566 (nedan) och 444-07.

Mål 7566-08 (not 2 i bilaga 3)

På ett likartat sätt specificerade ställföreträdaren i mål 7566-08 att hon “delar stadsdelsnämndens uppfattning och att hon uppfattar det som att [NN] förstår att hon inte kan vara kvar hos sin mamma i dagsläget.” Detta anförande ska förstås mot bakgrund av att den 14-åriga flickan, som hade begärt att höras vid den muntliga förhandlingen, sedermera skulle ha anfört att:

Hon vill gå i skolan för att få betyg och eventuellt kunna utbilda sig vidare. [...] Hon upplever att hon kommer överens med övriga elever men det finns ingen som hon tycker särskilt mycket om. I första hand vill hon flytta hem till sin mamma igen och inte bli omhändertagen enligt LVU.

Det är tänkbart att den 14-åriga flickan i detta mål känt sig överkörd av att hennes ställföreträdare avsåg att förespråka vård i rätten, varför hon begärde att själv få berätta sin version vid den muntliga förhandlingen. Ställföreträdaren uppmärksammade i sin tur domstolen på deras meningsskiljaktigheter och antydde därutöver att flickan egentligen inte tyckte så som hon uttryckligen sagt till domstolen att hon tyckte: “[NN] förstår att hon inte kan vara kvar hos sin mamma i dagsläget.”

Tabell 3: Sammanställning av resultat från LVU-mål från förvaltningsrätten i Göteborg avgjorda under perioden 2007-2011 beträffande barn som var 14 år vid tidpunkten för avgörandet.

År	Antal mål	Barnets inställning till vård redogörs för explicit i avgörandet	Barnets inställning kan utläsas implicit	Barnet negativt till tvångsvård (explicit eller implicit)	Ställföreträdaren medger socialnämndens ansökan	Barnet och ställföreträdaren är inte överens i vårdfrågan
2007	8	4	2	6	5	4
2008	12	6	2	7	11	6
2009	10	9	1	8	9	7
2010	14	13	1	7	11	6
2011	17	15	0	14	10	10
Totalt	61	47	6	42	46	33
Andel	100 %	77 %	10 %	69 %	75 %	62 % *

Kommentar: I tabellen redovisas antalet respektive andelen fall där barnets explicita eller implicita inställning framgår av avgörandena, där barnet är negativt inställt till tvångsvård, där ställföreträdaren förespråkar vård samt där barnet och ställföreträdaren är oeniga i vårdfrågan. (*) Procentandelen fall där barn och ställföreträdare är oeniga räknas ut i förhållande till antalet fall där barnets inställning kommit till explicit eller implicit uttryck i domskälen.

I avgörandena rörande 14-åringar framgick barnens explicita inställning i större utsträckning än bland 12- och 13-åringarna och barnen var negativt inställda till vård i väsentligt fler av fallen. Bland 14-åringarna var barnet och ställföreträdaren oeniga i en större andel av fallen än bland 13-åringarna, men i fall då ställföreträdaren och barnet var eniga så gjorde ställföreträdarna inte sällan en poäng av att understryka detta vid den muntliga förhandlingen (exempelvis i mål 7941-09).

Beträffande lagstiftarens avsikter om klarläggandet av barnets inställning kan konstateras att efterlevnaden är god i mål rörande 14-åringar, där inställningen (som framgår av tabellen) klargjordes explicit i 77 % av domskälen. Det kan tilläggas att lagstiftaren inte har uppställt något absolut krav på att barnets inställning ska klarläggas i samtliga fall där barnet inte hörts inom ramen för den muntliga förhandlingen.⁶⁸

⁶⁸ 36 § LVU.

Beträffande kravet att barnets inställning ska tillmätas ökad betydelse i takt med barnets ökade ålder och mognad kan däremot ett implementeringsproblem identifieras: 14-åringarna synes *inte* ha tillerkänts större inflytande över ställföreträdarens yrkande jämfört med yngre ålderskategorier. Tvärtom var ökade oenighet mellan ställföreträdare och klient i takt med barnens ökande ålder.

Trenden måste förstås mot bakgrund av att andelen miljöfall minskade i takt med barnens ökande ålder, till förmån för beteendefallen (se tabellen nedan). Eftersom vård enligt 3 § LVU sätts in för att bryta ett beteende som barnet självt inte kan eller vill bli "räddad från", ligger det alltså en inneboende motsättning (mellan ställföreträdarens objektiva bedömning och barnets subjektiva) måltypens förutsättningar.

För att läsaren ska få en överblick över de olika faktorer som här samspelar sammanfattas nedan resultaten för alla tre ålderskategorier.

Tabell 4: Sammanställning av resultat från LVU-mål från förvaltningsrätten i Göteborg avgjorda under perioden 2007-2011 beträffande barn som var 12-14 år vid tidpunkten för avgörandet.

<i>Ålder och beräkn. metod</i>	<i>Barnets explicita inställning till vård redogörs för i avgörandet</i>	<i>Barnets inställning kan utläsas implicit</i>	<i>Barnet negativt till tvångsvård (explicit eller implicit)</i>	<i>Ställföreträdaren medger socialnämndens ansökan</i>	<i>Barnet och ställföreträdaren är inte överens</i>	<i>Vård föreslås enligt 2 eller 3 § LVU</i>
12-åringar antal	13	2	8	24	7	19 st 2 § 3 st 3 § 3 st 2 och 3 §§
12-åringar andel	52 %	8 %	32 %	96 %	47 %	79 % 2 § 21 % 3 §
13-åringar antal	37	8	31	48	23	25 st 2 § 16 st 3 § 19 st 2 och 3 §§
13-åringar andel	61 %	13 %	51 %	79 %	51 %	56 % 2 § 44 % 3 §
14-åringar antal	47	6	42	46	33	21 st 2 § 20 st 3 § 20 st 2 och 3 §§
14-åringar andel	77 %	10 %	69 %	75 %	62 %	51 % 2 § 49 % 3 §
Antal totalt	97	16	81	118	63	55 st 2 § 39 st 3 § 42 st 2 och 3 §§
Andel totalt	66 %	11 %	55 %	80 %	56 %	57 % 2 § 43 % 3 §

Kommentar: I tabellen redovisas antalet respektive andelen fall där barnets explicita eller implicita inställning framgår av avgörandena, där barnet är negativt inställt till tvångsvård, där ställföreträdaren förespråkar vård samt där barnet och ställföreträdaren är oeniga i vårdfrågan. Andelen fall där barn och ställföreträdare är oeniga räknas ut i förhållande till antalet fall där barnets inställning kommit till explicit eller implicit uttryck i domskälen.

Förhållandet mellan andelen mål där vård föreslagits enligt 2 § LVU och 3 § bygger på att mål där vård föreslagits enligt både 2 och 3 § LVU räknas in i båda kategorier.

6. Slutsatser

I detta avslutande kapitel sammanfattas och analyseras uppsatsens resultat utifrån de frågeställningar som angavs i avsnitt 3.

6.1. I vilken mån blir barnets inställning klargjord i mål enligt LVU rörande barn i åldern 12-14 år?

Av tabellen ovan framgår att barnets inställning i stor utsträckning blev klarlagd i domskälen (totalt 66 % av målen), vilket tyder på att inställningen även i stor utsträckning kommit till uttryck vid den muntliga förhandlingen. Med andra ord är implementeringen god i detta avseende. Här utgör dock målen rörande 12-åringarna ett undantag.

Hur kan detta resultat förstås med hjälp av implementeringslitteraturen? Som Sannerstedt påtalat kan man börja med att fundera på om vi har att göra med implementering av regler som innehåller vaga eller motstridiga formuleringar.⁶⁹ Lagregeln om att barnets inställning ”så långt som möjligt” ska klarläggas är relativt tydlig. Samtidigt ger lagregeln om att barnets inställning ska tillmätas betydelse ”i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad” ett stort handlingsutrymme för ställföreträdaren. Beträffande ett 12-årigt barn kan man tänka sig ett fall där ställföreträdaren känner till barnets inställning och bereds alla möjligheter att redogöra för den vid den muntliga förhandlingen; samtidigt anser ställföreträdaren att barnet inte nått en tillräcklig ålder och/eller mognad för att det ska vara lämpligt att beakta inställningen. Situationen väcker följande fråga: avsåg lagstiftaren att ställföreträdaren skulle låta bli att redogöra för barnets inställning så snart ställföreträdaren ansåg att denna inte borde tillmätas betydelse enligt 36 § 1 p. 3 mom. LVU?

Svaret på denna fråga finns i förarbetena. Av propositionen 1994/94:224, genom vilken ställföreträdarskapet gavs sin nuvarande form, framgår att

För att domstolen skall få en uppfattning om vad som är bäst för barnet är det viktigt att barnets egen uppfattning och egna önskemål kommer fram och blir beaktade i processen. En allmän utgångspunkt bör vara att hänsyn skall tas till barnets vilja alltefter vilken ålder och

⁶⁹ Sannerstedt (2001) i Rothstein (red), s. 31.

mognad som barnet uppnått. Vad som är barnets verkliga vilja kan dock vara svårt att veta. Barnet kan på olika sätt påverkas till att ha en viss inställning och barnets inställning kan förändras från dag till dag.⁷⁰

Lagmotiven citerade ovan öppnar för tolkningen att kravet på att klargöra barnets inställning, exempelvis vid den muntliga förhandlingen, skulle vara avhängigt barnets ålder och mognad. Det ligger nära till hands att göra tolkningen att 36 § LVU innehåller en så kallad ”målkonflikt”⁷¹ – kanske ligger det inte, enligt ställföreträdaren, i barnets intresse att den för ställföreträdaren kända inställningen framförs till domstolen. Istället för att benas ut så återspeglas denna målkonflikt i lagmotiven.

Variationen mellan ålderskategorierna är mot denna bakgrund inte förvånansvärd. Risken för att yngre barn skulle ha svårt att frigöra sig från vad deras föräldrar tycker utgjorde den bakomliggande orsaken till införandet av separat ställföreträdarskap för icke processbehöriga barn. Så snart som ställföreträdaren ställs inför ett miljöfall där barnets uttryckta vilja uppfattas som osjälvständigt blir det ställföreträdarens främsta uppgift att presentera ett helt oberoende och opåverkat perspektiv inför domstolen. Detta förklarar, enligt min mening, varför 12-åringarnas inställning inte lyser igenom i domskälen i samma utsträckning till 13- och 14-åringarnas.

Att barnens inställning i större utsträckning uttryckligen redogjordes för i avgöranden rörande 13- och 14-åringar berodde troligen på att ställföreträdarna uppfattade dessa klienters viljeuttryck som fristående från föräldrarnas. Tabellen ovan visar att barnen i successivt ökande utsträckning motsatte sig vård i takt med deras stigande ålder. Detta har i sin tur sin förklaring i att det här i större utsträckning rör sig om vård enligt 3 § LVU, beteendefallen, där intressekonflikter mellan barn och föräldrar är mindre vanligt förekommande (eftersom föräldrarna, för att uppfylla samtyckesrekvisitet, alltid måste motsätta sig vård enligt LVU). Däremot finns, som diskuterades på s. 33, en potentiell intressekonflikt i förhållande till ställföreträdaren.

I avsnitt 5.2 och 5.3 diskuterades också det faktum att ställföreträdare för 13-åriga barn i större utsträckning kontrasterade klienternas inställning mot de egna yrkandena, samt att ställföreträdare för 14-åriga barn på olika sätt distanserade sig från sina

⁷⁰ Prop. 1994/95:224 s. 27.

⁷¹ Sannerstedt (2001) i Rothstein (red), s. 30.

klienter. Genom denna praktik gjorde ställföreträdarna det även möjligt för domstolen att ta hänsyn till barnens inställning med beaktande av deras ålder och mognad. Detta torde ha förbättrat domstolens möjlighet att i sin tur ta hänsyn till barnets vilja i sin slutgiltiga bedömning.

Med andra ord kan vi se att de val som görs av ställföreträdaren har potential att påverka implementeringen av de relevanta lagreglerna i nästa led. Observationen ger stöd åt exempelvis Johanssons resonemang om behovet av att utvidga definitionen av relevanta aktörer.⁷² Om man i detta sammanhang endast hade studerat traditionella aktörer – offentliga tjänstemän – så hade man lätt kunnat dra slutsatsen att den eventuella frånvaron av redogörelse för barnets inställning var hänförlig till domstolens handläggning. Implementeringsresultatet som kommer till uttryck i domskälen är en konsekvens av samspelet mellan implementeringen hos socialtjänstens processförare, parternas offentliga biträden/ställföreträdare och domstolens tjänstemän.

6.2. Vad väger tyngst i LVU-mål rörande barn i åldern 12-14 år: barnets vilja eller intresse?

Det faktum att ställföreträdare i merparten av undersökta mål medgav vård i fall då deras klienter inte ville tvångsvårdas (totalt 56 % av fallen) tyder på att ställföreträdarna tog sin uppgift att tillvarata barnets "objektiva" intresse på fullaste allvar. Detta ligger helt i linje med lagstiftarens avsikter vilka, som tidigare nämnt, på ett otvetydigt sätt anvisar ställföreträdarna att åsidosätta barnets vilja i fall då tillvaratagandet av barnets bästa kräver det. Slutsatsen beträffande den andra forskningsfrågan är alltså att barnets intresse överlag väger tyngre än barnets vilja i bedömningen av barnets bästa samt att det i detta avseende inte föreligger något implementeringsproblem.

Hur kan detta resultat förstås med hjälp av implementeringslitteraturen? Som nämndes på s. 16 utgör LVU en traditionell lagstiftningsprodukt, i kontrast mot ramlagar som socialtjänstlagen. Samtidigt finns element i LVU som ger tillämparen stor handlingsfrihet i sin implementering. Ett exempel på detta är stadgandet om "barnets bästa" i 1 § LVU, som alltså är en generell riktlinje (motsvarande en "open-ended policy"). Som Johansson har påtalat är inte sällan intentionen bakom den

⁷² Johansson (2009), s. 116.

aktuella policyn viktigare än dess ordalydelse.⁷³ I förevarande sammanhang kan jag nämna två exempel på hur lagmotiven hjälper till att reda ut betydelsen av barnets bästa och på så sätt verkar handlingsdirigerande.⁷⁴

För det första har begreppets innebörd stramats åt vid tillämpningen av LVU:s regler jämfört med dess allmänna betydelse (i exempelvis socialtjänstlagen) genom förtydligandet i lagförarbetena om att barnets bästa är överordnat alla tänkbara övriga intressen, såsom föräldrarnas intressen eller samhällsintresset. I övrig sociallagstiftning vägs barnets bästa in som ett (förvisso tungt) intresse bland flera potentiellt konkurrerande. Så får däremot aldrig ske i LVU.⁷⁵

Därutöver innehåller lagmotiven instruktioner för ställföreträdarens hantering av en konflikt mellan barnets intresse och barnets vilja. Som tidigare diskuterats har det gjorts gällande att en god implementering främjas av tydliga riktlinjer i lag och lagmotiv.⁷⁶ Anvisningen om att ställföreträdaren då ska ”hävda den uppfattning som han anser bäst tjäna barnets intresse”⁷⁷ råder bot på eventuellt kvarstående vagheter beträffande var tyngdpunkten i denna avvägning bör ligga.

Det är omöjligt avgöra förklaringskraften hos tydligheten i lagmotiven – för att få svar på detta hade det varit nödvändigt att fråga ställföreträdare direkt. Studien indikerar i varje fall, i linje med implementeringslitteraturen, att tydliga riktlinjer implementeras bättre än vaga och motstridiga riktlinjer (exempelvis de som diskuterades i avsnitt 6.1).

6.3. I vilken mån slår ålders- och mognadsrekvisiten igenom?

Studiens svar på denna fråga förvånade mig. Barnets vilja fick, som tabell 4 visar, starkast genomslag i mål rörande 12-åringar, följt av mål rörande 13-åringar, följt av mål rörande 14-åringar. Detta utläses ur resultatet att ställföreträdarna gick emot sina klienter i ökande utsträckning i takt med barnens ökande ålder. Mot bakgrund av att lagstiftaren avsett att barnets vilja skulle ges ökad betydelse i takt med barnets ökade ålder, föreligger här ett implementeringsproblem.

⁷³ Johansson (2009), s. 115.

⁷⁴ Se exempelvis Sannerstedt (2001) i Rothstein (red), s. 20.

⁷⁵ Prop. 2002/03:53, s. 77.

⁷⁶ Sannerstedt (2001) i Rothstein (red), s. 30-31.

⁷⁷ Prop 1994/95:224, s. 57.

Fördelningen mellan måltyper kastar ljus över detta resultat. Som nämndes i avsnitt 6.1. måste ställföreträdare vare särskilt vaksamma på risken för yttre påverkan.⁷⁸ En sådan misstänksamhet reflekteras i uppsatsens resultat beträffande 12-åringarna (som representerar störst andel miljöfall).

Bland 13-åringarna såg vi en ökning av antalet beteendefall, varför nämnda effekt kunde förväntas avta. Bland 14-åringarna var utgjorde beteendefallen en ännu större andel. I beteendefall föreligger, som tidigare nämnts, en inneboende motsättning mellan ställföreträdaren och barnet, som dessutom i många fall hunnit utveckla ett självständigt tänkande och en förmåga att uttrycka den. Dessa faktorer fick troligen genomslag i form av ökad oenighet jämfört med 13-åringarna.

Sannerstedt menar att när det gäller policyimplementering hos professionella tjänstemän med betydande yrkeskunskap bör lagstiftningen lämna större handlingsutrymme ”i frågor som egentligen kanske borde överlämnas åt dem som har den professionella kompetensen.”⁷⁹ Mognadsrekvisitet har en uppluckrande verkan på den styrning som inryms i 36 § 1 st. 2 mom. LVU – härigenom får ställföreträdare ett utrymme att använda sin yrkeskunskap på ett sätt som främjar barnens långsiktiga behov. Detta handlingsutrymme ger, såsom även påtalats i implementeringslitteraturen, utföraren en möjlighet att balansera ett flertal faktorer som lagstiftaren svårligen hade kunnat förutse och detaljreglera.⁸⁰

⁷⁸ Prop. 1994/95:224, s. 27.

⁷⁹ Sannerstedt (2001) i Rothstein (red).

⁸⁰ Ibid.

7. Implikationer för framtida forskning

Denna studie avviker från pionjärens ansats att utvärdera implementeringsmisslyckanden *post factum*. Den övergripande ambitionen har istället varit att *konstatera* förekomsten eller frånvaron av implementeringsproblem. De metodologiska implikationerna av detta var att uppsatsens utsikter att *utvärdera* ställföreträdarnas yrkespraktik kunde förverkligas, medan den förklarande ansatsen var desto svagare. För att på ett trovärdigt sätt kunna förklara implementeringsresultaten skulle det krävas en mer djuplodande empirisk studie. Användbara ”checklistor” för hur implementeringsproblem kan förklaras har lagts fram av exempelvis Lennart Lundquist, som uppställt tre villkor för en fungerande implementering: 1) tillämparen ska *förstå* beslutet; 2) tillämparen ska *kunna* genomföra beslutet; och 3) tillämparen ska *vilja* genomföra beslutet.⁸¹ Jag hade gärna velat utforska ställföreträdarnas kunskap om det regelverk de tillämpar, deras ekonomiska förutsättningar och deras egna synpunkter på sin roll. Jag ser fram emot forskning som tar sig an dessa frågor empiriskt, exempelvis genom en intervjustudie.

Den genomförda uppsatsen ger stöd till *bottom-up*-perspektivet genom att ha identifierat mekanismer i interaktionen mellan klient och ställföreträdare, som i sin tur påverkat genomslaget för de studerade lagföreskrifterna. Studien har tydligt påvisat att ställföreträdarna hade en avgörande roll i implementeringen av det offentliga regelverket. Advokater är också gräsrotsbyråkrater!

Uppsatsen ger med andra ord stöd till exempelvis Schofields och Johanssons påståenden att implementeringsforskningen måste rikta uppmärksamheten mot en större krets aktörer. Även om ställföreträdare genom sitt förordnande integreras i den offentliga verksamheten, präglas deras förhållningssätt och ageranden av ett ytterligare lager normer, exempelvis normer på arbetsplatsen eller i advokatbranschen.

Faktum att interaktionen på gräsrotsnivå kan påverka policyns genomslag behöver inte betyda att centrala styrmedel inte varit av betydelse. Den valda metoden gav inte möjlighet utvärdera lagstiftningen från ett top-down-perspektiv, utan detta hade krävt ett närmare studium av den centrala administrationen av lagstiftningsreformen.

⁸¹ Lundquist, Lennart (1992) *Förvaltning, stat och samhälle*. Lund: Studentlitteratur, s. 99 ff.

Distinktionen mellan offentliga och privata aktörer är betydelsefull även i detta sammanhang eftersom kontrollmöjligheterna i den privata sektorn är starkt begränsade. Ett angeläget problem för framtida implementeringsforskning är hur den direkta och indirekta styrningen kan nå ut hit.

Slutligen illustrerar uppsatsen nyttan av att utforska rättsvetenskapliga frågeställningar med hjälp av tvärvetenskapliga metoder. Ställföreträdarnas rättstillämpning kan naturligtvis inte utvärderas enbart med juridiska metoder; den rättsdogmatiska metoden säger hur man som rättstillämpare *bör* göra men inte vad de olika rättstillämparna sedan gör. Förhoppningsvis kan en vidareutveckling av uppsatsens teman (med förstärkta empiriska inslag) lägga grunden för att ge förbättringsförslag även på lagstiftningsnivå.

Källor och litteratur

Litteratur

Boothroyd, Roger A., Norman G. Poythress, Annette McGaha och John Petrila (2003) "The Broward Mental Health Court: process, outcomes and service utilization", *International Journal of Law and Psychiatry* 26, s. 55-71.

Edblad, Cornelia (2012) "Barnet – utan skydd i det offentliga rummet", *Juridisk publikation* 1, s. 67- 82.

Gustafsson, Ewa (2010) *Psykiatrisk tvångsvård och rättssäkerhet: en rättsvetenskaplig monografi om LPT*. Lund: Studentlitteratur AB.

Hiday, Virginia Aldigé (1982) "The Attorney's Role in Involuntary Civil Commitment", *North Carolina Law Review* 60, s. 1027-1049.

Hollander A, Nygren R och Olsen L (2004) (red). *Barn och rätt*. Uppsala: Iustus förlag.

Hollander, A (1998) "Barns rätt att komma till tals. En väg till ökat inflytande för barn eller för vuxna", *Nordiskt Socialt Arbeid* 4, s. 194-200.

Hollander, Anna (1985) *Omhändertagande av barn: en studie av barnavårdsfall vid förvaltningsdomstolarna åren 1974, 1977 och 1982*. Stockholm: Aktuell juridik.

Hollander, Anna (2001) "En mammas motstånd - om samtycke vid ett omhändertagande" i Aronson, Karin (red). *Haverier i social barnavård? Fem fallstudier*. Centrum för utvärdering av socialt arbete. Gothia. Stockholm

Hollander, Anna (2004) "Att tillvarata barnets rätt och bästa. Om det komplexa uppdraget att företräda barn i rättsliga processer", i Hollander A, Nygren R och Olsen L (red). *Barn och rätt*. Uppsala: Iustus förlag.

Hollander, Anna (2006) "RÅ 2006 ref 10 - Barns talerätt i mål om vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)", *Förvaltningsrättslig tidskrift* 3, s. 365-373.

Hollander, Anna, Maritha Jacobsson och Stefan Sjöström (2007) "Defender, spokesperson, therapist: representing the true interest of the client in therapeutic law", *International Journal of Social Welfare* 16, s. 373-381.

Johansson, Staffan (2009) "Implementing evidence-based practices and programmes in the human services: lessons from research in public administration", *European Journal of Social Work* 13(1), s. 109-125.

King, Michel & Christine Piper (1995) *How the law thinks about children*, andra upplagan. Adlershot: Ashgate Publications & Co.

Lipsky, Michael (1980) *Street-Level Bureaucracy: The Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russel Sage Foundation.

Lundquist, Lennart (1992) *Förvaltning, stat och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Masson, Judith och Maureen Winn Oakley (1999) *Out of Hearing: Representing Children in Care Proceedings*. Trowbridge: Wiley.

Mattsson, Titti (2002) *Barnet och rättsprocessen. Rättssäkerhet, integritetsskydd och autonomi i samband med beslut om tvångsvård*. Lund: Juristförlaget i Lund.

Mattsson, Titti (2008) "Rättighetssubjekt och omsorgsobjekt - hand i hand eller stick i stäv", *Retfærd* 31(2/121), s. 58-80.

Mattsson, Titti (2010) "Några rättssäkerhetsaspekter rörande individ och struktur vid prövning av omhändertaganden av unga", *Nordisk socialrättslig tidskrift* 1-2, s. 97-111.

Mazmanian, Daniel och Paul Sabatier (red) (1981) *Effective Policy Implementation*. Lexington: Lexington Books.

McCausland, Jean (2000) *Guarding Children's Interests: the Contribution of Guardians ad litem in Court Proceedings*. London: The Children's Society. Refererad i Schofield, Gillian (2001) *Child and Family Social Work* 6, s. 279.

Nordström, Carl och Anders Thunved (2007) *Nya Sociallagarna: med kommentarer, lagar och förordningar som de lyder den 1 januari 2007*. Stockholm: Nordstedts juridik.

Pressman, Jeffrey L. och Aaron Wildavsky (1973) *Implementation – How Great Expectations in Washington are Dashed in Oakland; Or Why It's Amazing That Federal Programs Work At All This Being a Saga of the Economic Development Administration as Told by Two Sympathetic Observers Who Seek to Build Morals on a Foundation of Ruined Hopes*. California: University of California Press.

Ryrstedt, Eva och Titti Mattsson (2007), "Barn och föräldrar - kan vi acceptera dem som motparter?", *Svensk juristtidning*, s. 389-397.

Ryrstedt, Eva och Titti Mattsson (2008) "Children's Rights to Representation: a Comparison Between Sweden and England", *International Journal of Law, Policy and the Family* 22, s. 235-247.

Sannerstedt, Anders (2001) "Implementering – hur politiska beslut genomförs i praktiken", i Rothstein, Bo (red) *Politik som organisation*. Angered: SNS Förlag.

Schofield, Jill (2001) "Time for a revival? Public policy implementation: a review of the literature and an agenda for future research", *International Journal of Management Reviews* 3(3), s. 245-263.

Sjöström, Stefan (1997) *Party or Patient? Discursive Practices Relating to Coercion in Psychiatric and Legal Settings*. Smedjebacken: Boréa Bokförlag, 1997.

Svensson, Gustav (2011) "Högsta förvaltningsdomstolen och LVU. Vilken betydelse har domstolens domar i ett rättsvetenskapligt perspektiv?", *Nordisk socialrättslig tidskrift* 3-4, s. 44.

Vahlne Westerhäll, Lotta and Allison Östlund, "Öppen psykiatrisk tvångsvård – en lagteknisk felkonstruktion? En kommentar till RÅ 2010 ref. 93", *Förvaltningsrättslig tidskrift*, 2011(2) s. 373-390.

Warren, Carol A.B. (1982) *The Court of Last Resort: Mental Illness and the Law*. Chicago and London: The University of Chicago Press. Referad i Scull, Andrew (1984) *Michigan Law Review* 82, s. 793-809.

Winter, Søren (2006) "Implementation Perspectives: Status and Reconsideration" i Peters, B. Guy och Jon Pierre (red), *Handbook of Public Administration*. Wiltshire: Sage Publications Ltd.

Östlund, Allison, "Processramen i psykiatrimål – En kommentar till RÅ 2010 ref. 105" i Lotta Vahlne Westerhäll (ed.) *Tvångsvård och psykisk ohälsa*. Göteborg: Handelshögskolans skriftserie 012, 2012.

Offentligt tryck

Regeringens proposition. 1979/80:1 *om socialtjänsten*. Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/prop-1979801-om-socialtjanst_G3031/.

Regeringens proposition. 1994/95:224 *Barns rätt att komma till tals*. Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/prop-199495224-Barns-ratt-at_GI03224/.

Regeringens proposition. 2002/03:53 *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/1228>.

Regeringens proposition. 2012/13:10 *Stärkt stöd och skydd för barn och unga*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/16463/a/199059>.

Statens offentliga utredningar 1956:61. *Barnavårdskommittén, Ny barnavårdslag*. Stockholm 1956.

Statens offentliga utredningar. 1996:111 *Bevakad övergång – åldersgränser för unga upp till 30 år*. Stockholm 1996.

Bilaga 1. Redovisning mål för mål av resultaten beträffande 12-åringarna

Översikt över undersökta avgöranden i mål om vård enligt LVU beträffande 12-åriga barn från förvaltningsrätten i Göteborg, avgjorda år 2007-2011. Kommentarer till respektive mål återfinns i avsnitt 5.1.

År	Mål-nummer	Barnets inställning till vård kan utläsas ur avgörandet	Barnet positivt/negativt till tvångsvård	Ställföreträdare medger/bestrider socialnämndens ansökan	Vård föreslås enligt 2 § eller 3 § LVU
2007	3778-07	Nej	-	Medger	3 §
2007	2937-07	Nej – not 1	-	Medger	2 §
2007	4442-07	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2008	730-08	Explicit - not 2	Negativt	Medger	2 §
2008	6283-08	Nej – not 2	-	Medger – not 2	2 §
2008	2940-08	Explicit – not 3	Positivt	Medger – not 3	2 §
2008	4444-08	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2008	2263-08	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2009	767-09	Implicit	Positivt	Medger	2 §
2009	528-09	Nej	-	Medger	2 §
2009	7234-09	Nej	-	Medger	2 §
2009	9573-09	Nej	-	Medger	2 §
2010	4980-10	Nej	-	Medger med stöd i 2 §	2 och 3 §§
2010	8615-10	Explicit	Negativt	Oklart - "denna bedömning överlämnas till rätten"	2 §
2010	11107-10	Explicit	"Vitsordar utredningen"	Medger	2 och 3 §§
2010	14083-10	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2010	18788-10	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2010	15636-10	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2011	1288-11	Nej	-	Medger	2 §
2011	3969-11	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2011	9032-11	Implicit	Positivt	Medger	2 §
2011	11870-11	Nej	-	Medger	2 §
2011	13172-11	Nej	.	Medger	3 §
2011	12616-11	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2011	348-11	Explicit	Positivt	Medger	2 §

Kommentar: Tabellen visar, för var och en av de undersökta målen rörande barn i 12-årsåldern, huruvida barnets inställning kan utläsas implicit eller explicit av avgörandet, huruvida barnet är positivt eller negativt inställt till vård, huruvida ställföreträdaren medger eller bestrider socialnämndens ansökan samt grunden för den föreslagna vården. Informationen är hämtad ur domskälen i respektive avgörande.

Bilaga 2. Redovisning mål för mål av resultaten beträffande 13-åringarna

Översikt över undersökta avgöranden i mål om vård enligt LVU beträffande 13-åriga barn från förvaltningsrätten i Göteborg, avgjorda år 2007-2011. Kommentarer till respektive mål återfinns i avsnitt 5.2.

År	Mål-nummer	Barnets inställning till vård redogörs för avgörandet	Barnet positivt/negativt till tvångsvård	Ställföreträdare medger/bestrider socialnämndens ansökan	Vård föreslås enligt 2 § eller 3 § LVU
2007	1065-07	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2007	2762-07	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2007	7380-07	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2007	8480-06	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2007	4258-07	Implicit – not 2	Negativt	Bestrider	3 §
2007	6432-07	Explicit	Negativt	Bestrider	3 §
2007	7357-07	Implicit	Positivt	Medger	2 §
2007	7109-07	Nej – not 1	-	Bestrider	2 §
2007	7504-07	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2007	7772-07	Nej	-	Föreslår vilandeförklaring	2 §
2007	7779-07	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2007	9174-06	Explicit	Negativt	Bestrider	2 §
2007	413-07	Explicit	Negativt	Bestrider	3 §
2007	8774-06	Nej	-	Medger	2 och 3 §§
2008	451-08	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2008	9199-07	Implicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2008	3091-08	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2008	3151-08	Explicit	Negativt	Bestrider	2 och 3 §§
2008	3265-08	Nej	-	Medger	2 §
2008	4061-08	Implicit	Positivt	Medger	2 §
2008	4568-08	Implicit	Negativt	Medger	3 §
2008	6230-08	Nej	-	Medger	2 §
2008	6415-08	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2008	2640-08	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2008	2231-08	Explicit	Negativt	Bestrider	2 och 3 §§
2009	2449-09	Implicit	Positivt	Medger	2 §
2009	1490-09	Nej	-	Medger	2 §
2009	3539-09	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2009	966-09	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§

2009	1846-09	Explicit	Positivt	Medger	2 och 3 §§
2009	1423-09	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2009	2104-09	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2009	8016-09	Nej	-	Medger	3 §
2009	5650-09	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2009	5471-09	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2009	3375-09	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2009	483-09	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2009	9259-09	Explicit	Negativt	Bestrider	3 §
2010	4841-10	Explicit	Ambivalent	Medger	2 och 3 §§
2010	8313-10	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2010	8880-10	Explicit	Positivt	Medger	3 §
2010	12165-10	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2010	115-10	Nej	-	Medger	3 §
2010	5388-10	Nej	-	Bestrider	3 §
2010	17100-10	Nej	-	Medger	2 och 3 §§
2010	17691-10	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2010	20839-10	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2011	1345-11	Nej	-	Medger	2 §
2011	921-11 E	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2011	2089-11	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2011	2875-11	Explicit	Ambivalent	Medger	2 §
2011	4579-11	Nej	-	Medger	2 §
2011	5764-11	Implicit	Negativt	Medger	2 §
2011	5554-11	Nej	-	Medger	2 §
2011	6488-11	Explicit	Oklart - "accepterar sin vistelse"	Medger	3 §
2011	7958-11	Nej	-	Bestrider	2 och 3 §§
2011	9518-11	Nej	-	Medger	2 och 3 §§ prövas av domstolen
2011	10582-11	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2011	13197-11	Implicit	Negativt	Medger	3 §
2011	5399-11	Explicit	Negativt	Bestrider	2 §
2011	868-11	Nej	-	Medger	2 och 3 §§

Kommentar: Tabellen visar, för var och en av de undersökta målen rörande barn i 13-årsåldern, huruvida barnets inställning kan utläsas implicit eller explicit av avgörandet, huruvida barnet är positivt eller negativt inställt till vård, huruvida ställföreträdaren medger

eller bestrider socialnämndens ansökan samt grunden för den föreslagna vården.
Informationen är hämtad ur domskälen i respektive avgörande.

Bilaga 3. Redovisning mål för mål av resultaten beträffande 14-åringarna

Översikt över undersökta avgöranden i mål om vård enligt LVU beträffande 14-åriga barn från förvaltningsrätten i Göteborg, avgjorda år 2007-2011. Kommentarer till respektive mål återfinns i avsnitt 5.3.

År	Mål-nummer	Barnets inställning till vård redogörs för i avgörandet	Barnet positivt/negativt till tvångsvård	Ställföreträdare medger/bestrider socialnämndens ansökan	Vård föreslås enligt 2 § eller 3 § LVU
2007	3434-07	Implicit	Negativt	Bestrider	2 och 3 §§
2007	4113-07	Implicit	Negativt	Bestrider	2 §
2007	5702-07	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2007	7037-07	Nej	-	Medger	2 §
2007	4679-07	Nej	-	Bestrider	2 §
2007	1651-07	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2007	1241-07	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2007	444-07	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2008	142-08	Nej	-	Medger	3 §
2008	7566-08	Explicit – not 2	Negativt	Medger	2 §
2008	7393-08	Nej	-	Medger	3 §
2008	5857-08	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2008	5547-08	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2008	5144-08	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2008	4459-08	Nej	-	Medger	2 och 3 §§
2008	3996-08	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2008	3621-08	Implicit	Negativt	Bestrider	2 och 3 §§
2008	3347-08	Nej	-	Medger	2 §
2008	2613-08	Implicit	Positivt	Medger	2 §
2008	1503-08	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2009	3164-09	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2009	8864-09	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2009	8319-08	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2009	7941-09	Explicit	Negativt	Bestrider	2 och 3 §§
2009	7327-09	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2009	6154-09	Explicit – not 1	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2009	2917-09	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2009	2392-09	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2009	1968-09	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§

2009	694-09	Implicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2010	13423-10	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2010	21168-10	Explicit	Positivt	Medger	3 §
2010	20518-10	Explicit	Negativt	Bestrider	3 §
2010	20170-10	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2010	21338-10	Nej	-	Bestrider	3 §
2010	19815-10	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2010	18862-10	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2010	17533-10	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2010	17400-10	Explicit	Negativt	Bestrider	3 §
2010	16383-10	Implicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2010	16124-10	Explicit	Positivt ena stunden negativt andra	Medger vård med stöd av 2 §	2 och 3 §§
2010	11889-10	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2010	15124-10	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2010	12071-10	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2011	4461-11	Nej	-	Bestrider	2 och 3 §§
2011	3196-11	Explicit	Negativt	Medger vård med stöd av 2 §	2 och 3 §§
2011	12834-11	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2011	9793-11	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2011	10127-11	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2011	11343-11	Explicit	Negativt	Bestrider	3 §
2011	7060-11	Explicit	Negativt	Bestrider	3 §
2011	6575-11	Explicit	Negativt	Medger	3 §
2011	5923-11	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2011	5470-11	Explicit	Negativt	Medger	2 §
2011	4882-11	Explicit	Negativt	Medger	2 och 3 §§
2011	4112-11	Explicit	Negativt	Bestrider	2 §
2011	3552-11	Explicit	Negativt	Bestrider	2 och 3 §§
2011	2824-11	Explicit	Positivt	Medger	2 §
2011	2654-11	Nej	-	Medger	3 §
2011	2550-11	Explicit	Negativt	Bestrider	3 §
2011	1719-11	Explicit	Negativt	Bestrider	2 och 3 §§

Kommentar: Tabellen visar, för var och en av de undersökta målen rörande barn i 13-årsåldern, huruvida barnets inställning kan utläsas implicit eller explicit av avgörandet, huruvida barnet är positivt eller negativt inställt till vård samt huruvida ställföreträdaren

medger eller bestrider socialnämndens ansökan. Informationen är hämtad ur domskälen i respektive avgörande.